

K dvacetinám Správy NP České Švýcarsko

Zdeněk Patzelt

Nejenom Národní park České Švýcarsko, ale i jeho správa a zaměstnanci mají za sebou 20 let působení. Tak jako se vyhlášení národního parku stalo v krajině Labských pískovců dlouho očekávaným mezníkem v ochraně přírody, stal se vznik správy národního parku i mezníkem v životech mnoha lidí, kterým se národ-

ní park stal zároveň i pracovním místem. Je potěšující, že pro mnohé z nich se tak stalo na celých dvacet let a přetrvává to i nadále. Dvacáté výročí od vzniku je vhodnou příležitostí připomenout si alespoň v krátkosti, jaké počátky působení správy národního parku byly, ale i zapřemýšlet o budoucnosti.

Vše je o lidech

Národní park České Švýcarsko (NPČŠ) byl jako první chráněné území u nás vyhlášen zákonem. Určitě není bez zajímavosti, že v případě jeho vyhlášení hlasovala vládní strana

spolu s částí parlamentní opozice společně. Shoda napříč politickým spektrem je bohužel v parlamentu i v ochraně přírody stále spíše vzácností. Celé zbývajících 4 měsíce od přijetí zákona do nabytí jeho účinnosti k 1. 1. 2000

pak probíhalo výběrové řízení na místo ředitele správy NP. V posledních dnech roku 1999 tak sice byl vybrán ředitel, ale jinak se připravit nestihlo nic, správní úřad začínal bez zaměstnanců, bez kanceláří, bez jakého-

Zaměstnanci Správy NPČŠ na jaře 2001. Foto Zdeněk Patzelt

Jednání ke koncepci lesů NP na Tokáni 6. 3. 2001. Na snímku od leva Pavel Benda, Tomáš Vrška, Libor Hort, Jiří Martin, vzadu Lenka Voříšková. Foto Zdeněk Patzelt

Oporou správy NP se rychle stal ekonomický odbor. Na snímku z května 2001 od leva Petra Bromová, Kateřina Kolářová, Jiřina Skalová. Foto Zdeněk Patzelt

koliv vybavení, nebylo ani úřední razítko, byla jen oficiální mapa s vyznačením hranice NP.

Obměna porostu vejmutovky u Rynartic. Stav v lednu 2001, v květnu 2001 a současný stav v září 2020. Foto Zdeněk Patzelt

Díky uzákonění sídla správy NP v Krásné Lípě a vstřícnosti tehdejšího vedení města, starosty Milana Sudka a místostarosty Zbyňka Linharta, se rychle podařilo opravit dnešní budovu, kterou město právě darovalo. Nejprve ale musela stačit i zapůjčená židle se stolem na městském úřadě v Krásné Lípě, pak několik měsíců jako sídlo správy parku sloužil bývalý obchod v suterénu paneláku s jednou společnou kanceláří. Zkušené zaměstnance správa NP získala především od CHKO Labské pískovce i z okolí Krásné Lípy, většinu lesní správy utvořili lesníci převzatí od LČR. Během pár měsíců tak mohly začít i rozsáhlejší projekty obnovy lesa. V národním parku se tak kupodivu začalo kácet více, než za předchozího působení LČR.

Od počátku bylo jasné, že hlavním cílem je přírodě blízký stav lesa a prvořadé zastavení invaze borovice vejmutovky. Vedle toho však zůstávala i hlavní hrozba plynoucí z nepřírozené existence stejnověkých smrkových monokultur na většině území NP. Vedle odstraňování vejmutovky bylo jednou z hlavních metod rozvolňování smrčín v okolí vtroušených cílových dřevin, především buků a jedlí, aby vznikl prostor pro jejich přirozené zmlazení. Cílem bylo mnohem menší „zakmenění“, než připouštěl lesní zákon, o jehož smyslu pro území NP se vedly právní pře. Objektivně vzato – stihnout v nekonečných smrčínách cokoli významnějšího změnit před nástupem dnešní kůrovcové

kalamity bylo ale prakticky nemožné. I když bylo jasné, že taková kalamita reálně hrozí, skutečnost předčila očekávání. Přeměna lesů NP, která by jinak trvala mnoho desetiletí, se tak dnes samovolně odehrává před našima očima. Obdobně jako tomu zde bylo před sto lety, kdy se o rozpad lesů postarala bekyně mniška.

Ojedinelý v ČR byl rovněž vznik oddělení geologie – skalní čety. Impulsem byly mimo jiné povodně v roce 2002, kdy v důsledku skalních řícení byl právě zde, poprvé v ČR aplikován krizový zákon. Ukázalo se tak, že management přírodních rizik v natolik dynamickém pískovcovém reliéfu, jakým Českosaské Švýcarsko je, bude patřit k důležitým součástí péče o NP.

Zmíněná skutečnost, že na vznik chráněných území může mít vliv i politické soupeření, dává tušit, že taková situace není optimální. Zatímco zájmy vládnoucích uskupení se mění jako na houpačce, proměny přírody přetrvávají mnoho generací a rychle mohou nabývat nevratného stavu. Současná kůrovcová kalamita, ale i virová pandemie přitom důrazně volají po opaku – nutná je dlouhodobá vize upřednostňující ekosystémové funkce lesa nejenom v chráněných územích. Ani nová velkoplošná chráněná území by tak na sebe neměla nechat dlouho čekat. Vše nasvědčuje tomu, že už si nemůžeme dovolit ztrácet čas.